

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра обліку і оподаткування

Мирослава Кулинич

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Методичні вказівки до практичних занять

2022

УДК 657.1 (072)
К 90

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Протокол №10 від 21.06.2022 р.)

Рецензенти:

Дзямучич М. М., кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Луцького національного технічного університету;

Проць Н. В. кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Волинського національного університету імені Лесі Українки

Кулинич М. Б.

К-90 Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: методичні вказівки до практичних занять. Луцьк : ПП «Вежа-Друк», 2022. 45 с.

Анотація: У виданні узагальнено і розкрито значимість системи бухгалтерського обліку як основного інформаційного джерела для системи управління підприємством та здійснена орієнтація на дослідження між системами взаємозв'язків та взаємозалежностей.

Для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, освітньо-професійної програми Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, галузі знань 07 Управління та адміністрування.

УДК 657.1 (072)

© Кулинич М. Б., 2022

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022

ВСТУП

Управлінський процес характеризується необхідністю формування та обробки соціально-економічної інформації, яку в рамках вирішення певної управлінської проблеми слід розглядати як інформаційне забезпечення. В контексті вирішення проблематики формування релевантного інформаційного забезпечення системи управління особливу роль відіграє проблема удосконалення процесу функціонування облікової системи підприємства та формування подальших напрямів її розвитку.

Бухгалтерський облік є інформаційною моделлю системи підприємства, яка забезпечує ідентифікацію, обробку, узагальнення та передачу інформації про об'єкти, явища та процеси, пов'язані з його діяльністю, тому облікова система повинна розвиватись лише на основі врахування змін, що відбуваються в соціально-економічному середовищі. Незаперечним залишається той факт, що розвиток теоретичних, методологічних та організаційних основ системи бухгалтерського обліку базується на застосовуваних або ж затребуваних інформаційних конструкціях, які є окремим елементом сучасних економічних теорій та теорій управління.

На сучасному етапі розвитку економіки нагальними є вирішення проблем адаптації системи бухгалтерського обліку до потреб управління, а саме, до вирішення управлінських завдань в сферах ціноутворення, управління витратами, вартістю суб'єкта господарювання, його ризиками, соціальними та екологічними аспектами господарської діяльності. Крім цього, важливим напрямом удосконалення бухгалтерського обліку як засобу інформаційної підтримки управління є узгодження процедур обробки облікових даних та підготовки облікової інформації, що узагальнюється в бухгалтерській звітності, із методичними підходами до стратегічного управління на основі збалансованої системи показників.

Основними завданнями вивчення дисципліни Бухгалтерський облік в управлінні підприємством є вивчення принципів і системи бухгалтерського обліку у умовах конкретного господарюючого суб'єкта, ефективності використання облікової інформації при прийнятті управлінських рішень.

Після вивчення дисципліни здобувач освіти повинен вміти:

- класифікувати облікову інформацію, будувати систему бухгалтерського обліку для потреб управління,
- оцінювати інформаційні потреби користувачів в управлінні підприємством, якість облікової інформації, системи бухгалтерського обліку та бухгалтерської звітності;
- організовувати формування облікової інформації за стадіями облікового процесу, управляти якістю бухгалтерського обліку.
- досліджувати предметну сутність бухгалтерського обліку та його методологічні основи в умовах забезпечення потреб менеджменту
- впроваджувати цифрові рішення та креативність у систему бухгалтерського обліку з метою забезпечення потреб управління; формувати

думку та професійне судження про побудову та трансформацію системи бухгалтерського обліку для потреб управління підприємством;

- застосовувати техніки та методики надання облікової інформації для сучасних та потенційних потреб управління підприємством;

- використовувати облікову інформацію в управлінні вартістю і капіталом підприємства;

- розробляти практичні рішення і альтернативні варіанти обліку витрат підприємства;

- провадити облік доходів і фінансових результатів з подальшою оцінкою ефективності діяльності;

- здійснювати підготовку бухгалтерської звітності враховуючи інформаційні потреби управління підприємством; визначати існуючі та потенційні інформаційні потреби користувачів облікової інформації в управлінні підприємством; консультувати управлінський персонал підприємства щодо облікової інформації, наданої в бухгалтерських звітах та розробляти форми управлінської бухгалтерської звітності;

- використовувати облікову інформацію в управлінні підприємством для прийняття екологічних рішень та в умовах дотримання соціальної відповідальності бізнесу.

Розв'язання тестових завдань, вправ, ситуаційних завдань, які найчастіше зустрічаються в господарській практиці підприємств з дотриманням діючого в Україні законодавчого, інструктивного матеріалу та положень (стандартів) бухгалтерського обліку допоможе студентам фахово підготуватися до майбутньої професії.

В даній методичній розробці представлено завдання, що призначені для закріплення теоретичних знань та практичних навичок, а також перевірки рівня знань студентів.

Студенти повинні розв'язати завдання відповідно до вимог (проставити кореспонденції до господарських операцій, провести розрахунки і заповнити при цьому відповідні таблиці). Порядок виконання завдання дає можливість студентам перевірити правильність своїх розрахунків.

В ході вирішення практичних завдань вирішуються наступні задачі:

- виконання процедури оцінки, облікової реєстрації і накопичення інформації фінансового характеру в облікових регістрах з подальшим відображенням в фінансових звітах;

- оформлення наявності і руху об'єктів бухгалтерського обліку в формах первинних документів; відображення господарських фактів в хронологічному порядку;

- ведення обліку основних засобів, нематеріальних активів, фінансових інвестицій, виробничих запасів та інших видів активів, облік витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції, облік розрахунків з оплати праці, з покупцями, а також грошових коштів, власного і залученого капіталу.

Результати навчання (компетентності)

При вивченні дисципліни Бухгалтерський облік в управлінні підприємством відповідно до освітньої програми здобувач освіти набуває таких компетентностей.

Загальні компетентності	Спеціальні компетентності	Програмні результати навчання
<p>ЗК01. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. (Тема 6)</p> <p>ЗК03. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. (Теми 3)</p>	<p>СК01. Здатність формувати та використовувати облікову інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством в цілях підвищення ефективності, результативності та соціальної відповідальності бізнесу. (Теми 1-7)</p> <p>СК02. Здатність організувати обліковий процес та регламентувати діяльність його виконавців у відповідності з вимогами менеджменту підприємства. (Теми 1-3)</p>	<p>ПР02. Знати теорію, методiku і практику формування облікової інформації за стадіями облікового процесу і контролю для сучасних і потенційних потреб управління суб'єктами господарювання з урахуванням професійного судження. (Теми 1, 2, 3)</p> <p>ПР04. Організувати, розвивати, моделювати системи обліку і координувати діяльність облікового персоналу з урахуванням потреб менеджменту суб'єктів господарювання. (Теми 3)</p> <p>ПР06. Визначати інформаційні потреби користувачів облікової інформації в управлінні підприємством, надавати консультації управлінському персоналу суб'єкта господарювання щодо облікової інформації. (Теми 1)</p> <p>ПР07. Розробляти внутрішньофірмові стандарти і форми управлінської та іншої звітності суб'єктів господарювання (Тема 6)</p> <p>ПР09. Формувати фінансову звітність за національними та міжнародними стандартами для суб'єктів господарювання на корпоративному рівні, оприлюднювати й використовувати відповідну інформацію для прийняття управлінських рішень. (Тема 6)</p> <p>ПР10. Збирати, оцінювати та аналізувати фінансові та нефінансові дані для формування релевантної інформації в цілях прийняття управлінських рішень (Теми 1, 4, 5, 6, 7).</p>

Освітня карта дисципліни Бухгалтерський облік в управлінні підприємством

Назва модуля, теми	Формування компетентностей та програмних результатів навчання			Рекомендовані джерела	Кількість годин (*ЗФН)	Вид навчальної діяльності	Форми і методи навчання	Оцінювання роботи, бали
	ЗК	СК	ПРН					
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Формування облікової інформації за стадіями облікового процесу для прийняття ефективних рішень в управлінні підприємством								
Тема 1. Сутність облікової інформації на стадіях облікового процесу, її якість в управлінні підприємством	-	СК01 СК02	ПР02 ПР06 ПР10	1-13	2 (* 1)	Практичні заняття	Експрес- опитування, навчальна дискусія, ессе	3
	1. Сутність та місце обліково-аналітичної інформації в інформаційному забезпеченні процесу управління підприємством. 2. Стадії облікового процесу та їх зв'язок з прийняттям управлінських рішень. 3. Класифікація облікової інформації. Користувачі облікової інформації. 4. Якісні характеристики облікової інформації 5. Оцінка якості облікової інформації .							
Тема 2. Методологічні основи побудови і розвитку системи бухгалтерського обліку, його предметна сутність в умовах забезпечення потреб управління підприємством	-	СК01, СК02	ПР02	1-13	4 (* 1)	Практичні заняття	Усне опитування, навчальна дискусія Розв'язок тестових і ситуаційних завдань, ессе	3
	1. Бухгалтерський облік як функція управління. 2. Предметна сутність бухгалтерського обліку 3. Методичні підходи до формування бухгалтерської інформації							
Тема 3. Цифрові рішення та креативність обліку в забезпеченні інформаційних потреб користувачів облікової інформації	ЗК03	СК01, СК02	ПР02 ПР04	1-7	4 (* 2)	Практичні заняття	Усне опитування, навчальна дискусія. Розв'язок практичних завдань	4
	1. Впровадження цифрових технологій в обліковий процес підприємства 2. Цифрові компетенції бухгалтера. 3. Вплив цифровізації на організацію господарської діяльності та забезпечення інформаційних потреб 4. Суть креативного обліку, як загальнонаукового методу, що не відповідає загальноприйнятій практиці							
Поточний контроль першого змістового модуля	<i>практичні</i>							10
	<i>Самостійна робота</i>							4
Модульний контроль								30
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Бухгалтерський облік в оцінці ефективності, результативності та прийнятті рішень в управлінні підприємством								
Тема 4. Бухгалтерський облік в управлінні вартістю і капіталом підприємства	-	СК01	ПР10	1-7	6 (* 2)	Практичні заняття	Навчальна дискусія, Розв'язок практичних завдань. Тестування	4
	1. Підходи та методи оцінки вартості підприємства 2. Особливості вартісно-орієнтованого підходу до управління 3. Бухгалтерський облік капіталу в управлінні підприємством 4. Використання облікової інформації власниками бізнесу з метою зростання потенціалу підприємства							

Тема 5. Практичні рішення і методика бухгалтерського обліку в управлінні затратами, доходами та фінансовими результатами підприємства	-	СК01	ПР10	1-7	6 (* 2)	Практичні заняття	Експрес- опитування, навчальна дискусія, Розв'язок практичних завдань	4
	1. Використання методичного інструментарію для обліку витрат 2. Формування облікової інформації про доходи і фінансові результати 3. Характеристика методів обліку витрат. 4. Вплив ціноутворення на формування фінансових результатів							
Тема 6. Формування фінансової звітності для прийняття управлінських рішень	ЗК01	СК01	ПР07 ПР09 ПР10	1-7	4 (* 2)	Практичні заняття	Експрес- опитування, навчальна дискусія, Розв'язок практичних завдань	4
	1. Сучасні підходи та принципи до формування управлінської бухгалтерської звітності 2. Види управлінської бухгалтерської звітності та особливості формування її показників 3. Методичні підходи до формування бухгалтерської управлінської звітності 4. Оцінка і її роль в інтерпретації показників звітності для потреб управління 5. Трансформація і консолідація показників звітності бухгалтерського обліку для формування інформації в процесі управління підприємством							
Тема 7. Бухгалтерський облік для прийняття екологічних рішень і соціальної відповідальності бізнесу	-	СК01	ПР10	1-7	4 (* 2)	Практичні заняття	Розв'язок практичних завдань Тестування	6
	1. Специфіка соціального управління та його взаємозв'язок з бухгалтерським обліком 2. Оцінка вартості і цінності трудових ресурсів для цілей управління 3. Принципи і стандарти корпоративної соціальної звітності 4. Облік соціальної відповідальності 5. Екологічний облік: сутність, проблеми впровадження та перспективи розвитку 6. Екологічна звітність: суть, зміст показників, форма та особливості розкриття							
Поточний контроль другого змістового модуля	<i>практичні</i>							14
	<i>Самостійна робота</i>							12
Модульний контроль								30
Екзамен								60
Загальна кількість балів								100
Кількість годин					120 (*120)			

ТЕМА 1

Сутність облікової інформації на стадіях облікового процесу, її якість в управлінні підприємством

1.1. Сутність та місце обліково-аналітичної інформації в інформаційному забезпеченні процесу управління підприємством.

1.2. Стадії облікового процесу та їх зв'язок з прийняттям управлінських рішень.

1.3. Класифікація облікової інформації. Користувачі облікової інформації.

1.4. Якісні характеристики облікової інформації

1.5. Оцінка якості облікової інформації.

Мета: розглянути сутність та місце обліково-аналітичної інформації в інформаційному забезпеченні процесу управління підприємством.

Завдання: сформулювати у студентів уявлення про стадії облікового процесу та їх зв'язок з прийняттям управлінських рішень.

Завдання для виконання

Тестові завдання

1. До якісних характеристик інформації про проблему належать:

- А) актуальність;
- Б) лаконічність;
- В) своєчасність, актуальність та лаконічність;
- Г) не має правильної відповіді.

2. За базу варіативності при прийнятті управлінських рішень слід обирати:

- А) альтернативний варіант;
- Б) найбільш новий варіант;
- В) випробуваний варіант;
- Г) не має правильної відповіді.

3. Процес обміну інформацією між суб'єктами – це:

- А) зв'язок;
- Б) комунікація;
- В) передача інформації;
- Г) збір інформації.

4. До основних етапів прийняття управлінських рішень не відноситься:

- А) діагноз проблеми;
- Б) створення проблеми;
- В) оцінка альтернативних варіантів;
- Г) прийняття рішення.

5. Сутність прийняття рішення полягає:

- А) у зміні керівництва підприємства;
- Б) в удосконаленні системи управління;

- В) у вирішенні поставлених проблем;
- Г) усі відповіді правильні.

6. До релевантної інформації відносять:

- А) інформацію, що має відхилення;
- Б) інформацію, що впливає на прийняття рішення;
- В) інформацію, отриману від сторонніх осіб;
- Г) не має правильної відповіді.

7. Об'єктивність інформації не включає в себе:

- А) стислість;
- Б) точність;
- В) повноту;
- Г) переконливість.

8. До етапів прийняття управлінських рішень належать:

- А) Діагноз проблеми, оцінка альтернатив, прийняття управлінських рішень;
- Б) оцінка альтернатив, накопичення інформації про проблему, прийняття управлінського рішення;
- В) діагноз (вивчення) проблеми, накопичення інформації про проблему, розробка альтернатив вирішення проблеми, оцінка альтернатив, прийняття управлінських рішень;
- Г) не має правильної відповіді.

9. Особливості створення облікової інформації на конкретному підприємстві знаходять своє відображення у:

- А) статуті підприємства;
- Б)наказі про облікову політику;
- В)бухгалтерській звітності;
- Г)не має правильної відповіді.

10. Комунікативність інформації характеризується:

- А) стислістю і чіткістю;
- Б) відповідністю інформації реальному часу;
- В) зрозумілістю інформації;
- Г) повнотою та точністю інформації.

Вправи.

Вибрати із запропонованих варіантів(А-Г) правильні відповіді до визначень(1-4).

1. Якісні характеристики інформації:

- 2. Лаконічність інформації.
- 3. Об'єктивність інформації.
- 4. Актуальність інформації.
- 5. Комунікативність інформації.

Сутність якісних характеристик:

- А. Стислість та чіткість інформації.
- Б. Зрозумілість інформації.
- В. Повна, точна, несуперечлива та переконлива інформація.
- Г. Інформація, що відповідає проблемі в реальному часі.

2. Функції бухгалтерського обліку:

1. Контрольна функція.
2. Комунікаційна функція.
3. Прогнозна функція.
4. Інформаційна функція.

Характеристика функцій бухгалтерського обліку:

А. Формування інформації, яка є засобом внутрішнього комунікаційного зв'язку між ріннями управління і різними структурними підрозділами одного ріння.

Б. Оперативний контроль і оцінка результатів діяльності внутрішніх підрозділів і підприємства в цілому у досягненні мети.

В. Перспективне планування і координування розвитку підприємства в майбутньому на підставі аналізу і оцінки фактичних результатів діяльності.

Г. Забезпечення керівників всіх рівнів управління інформацією, яка необхідна для поточного планування, контролю і прийняття оперативних управлінських рішень.

3. Функції управлінського рішення:

1. Спрямовуюча функція.
2. Забезпечуюча функція.
3. Координуюча функція.
4. Стимулююча функція

Характеристика функцій управлінського рішення:

А. Обґрунтування і виконання рішень сприяє об'єднанню зусиль підрозділів і окремих працівників.

Б. Від оцінки рішень та процесу їх ухвалення, форм впровадження й виконання залежать продуктивність праці, використання усіх видів ресурсів, мотивація персоналу, імідж та конкурентоспроможність підприємства.

В. Управлінські рішення задають імпульс для покращення виконання роботи.

Г. За допомогою управлінських рішень здійснюється оперативний вплив керуючої системи на керовану підсистему для досягнення стратегічних та тактичних цілей підприємства.

4. Поняття:

1. Облікова інформація.
2. Проблемна ситуація.
3. Альтернатива.
4. Прийняття рішення.

Характеристика основних понять:

А. Процес вибору між альтернативними та конкуруючими можливостями.

Б. Наявність вибору між двома чи кількома можливостями, що виключають одна одну.

В. Відомості, що характеризують діяльність фірми за конкретний минулий або звітний період та генеруються системою бухгалтерського обліку.

Г. Ситуація, що викликає собою пошук даних або відповідей для її подальшого вирішення

5. Етапи прийняття управлінських рішень:

1. Діагноз (визначення) проблеми.
2. Накопичення інформації про проблему.
3. Оцінка альтернативних варіантів.
4. Прийняття рішень

Характеристика етапів:

- А. Встановлення мети вирішення проблемної ситуації.
- Б. Критерії вибору альтернативи: реалістичність, відповідність ресурсам.
- В. Якісні характеристики інформації: об'єктивність, актуальність, своєчасність, комунікативність.
- Г. Вимоги до реалізації прийнятого рішення: надійність, точність, практичне застосування, економічність.

Ситуаційні завдання

1. При вирішенні управлінського завдання щодо забезпечення поточної господарської діяльності підприємства фінансовими ресурсами, альтернативними варіантами вирішення управлінської проблеми можуть бути:

- додаткова емісія цінних паперів підприємства;
- банківське кредитування;
- пролонгація термінів погашення заборгованості перед постачальниками;
- інші варіанти.

2. Для вирішення управлінського завдання, пов'язаного із необхідністю зростання прибутковості фінансово-господарської діяльності підприємства в короткостроковому періоді, до уваги взято чотири альтернативи вирішення управлінської проблеми.

Яка з альтернатив є прийнятною, зважаючи на сталість конкурентоспроможного попиту:

- 1) збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції;
- 2) зменшення витрат виробництва та обсягів діяльності;
- 3) підвищення цін реалізації;
- 4) модернізація виробничих потужностей, що забезпечить зменшення матеріальних витрат та витрат на оплату праці

3. Прийняття управлінського рішення про виплату премій працівникам підприємства потребує накопичення об'єктивної інформації про:

- результати роботи кожного з працівників;
- положення колективного договору;
- наявність грошових коштів на банківських рахунках та в касі;
- інші варіанти.

4. Прийняття управлінського рішення про вибір суб'єкта господарювання постачальника товарно-матеріальних цінностей в першу чергу потребує опрацювання даних про:

- 1) планові потреби у товарно-матеріальних цінностях;
- 2) наявність місць зберігання товарно-матеріальних цінностей;
- 3) умови поставки товарно-матеріальних цінностей;
- 4) масштаби господарської діяльності суб'єкта господарювання.

5. Підприємство вирішує проблему збільшення обсягів виробництва, що вимагає розширення складського господарства. Управлінському персоналу слід вирішити дане управлінське завдання зважаючи на наступні обмеження:

на території підприємства відсутні вільні площі для зведення складських приміщень;

технологія виробництва продукції не дозволяє ритмічне транспортування сировини до виробничих дільниць із-за території підприємства. Найприйнятнішою альтернативою є:

- введення в дію якісно новіших виробничих потужностей;
- будівництво виробничих потужностей на новому місці;
- виробництво продукції в додаткову зміну із паралельним покращенням логістики сировини та готової продукції;
- усі відповіді правильні

ТЕМА 2

Методологічні основи побудови і розвитку системи бухгалтерського обліку, його предметна сутність в умовах забезпечення потреб управління підприємством

- 2.1. Бухгалтерський облік як функція управління
- 2.2. Предметна сутність бухгалтерського обліку
- 2.3. Методичні підходи до формування бухгалтерської інформації

Мета: розглянути предметну сутність обліку в умовах забезпечення потреб управління підприємством, та його методологічні основи побудови

Завдання: сформувати у студентів уявлення про бухгалтерський облік як однієї із функцій управління.

Завдання для виконання

Тестові завдання

1. До загальнонаукових методичних прийомів належать:
  - а) аналіз і синтез;
  - б) документація та інвентаризація;
  - в) розрахунково-аналітичний контроль;
  - г) система рахунків;
  - г) балансове узагальнення.
2. Методичні прийоми абстрагування і конкретизації належать до:
  - а) прийомів документалістики;
  - б) балансово-звітних прийомів;
  - в) загальнонаукових прийомів;
  - г) прийомів двоїстості;
  - г) органолептичних прийомів.
3. Методичні прийоми аналогії і документування належать до:
  - а) прийомів документалістики;
  - б) балансово-звітних прийомів;
  - в) загальнонаукових прийомів;
  - г) прийомів двоїстості;
  - г) органолептичних прийомів.
4. Методичні прийоми аналітичного та синтетичного групування даних належать до:
  - а) прийомів документалістики;
  - б) балансово-звітних прийомів;
  - в) загальнонаукових прийомів;
  - г) прийомів двоїстості;
  - г) органолептичних прийомів.
5. Методичні прийоми вибіркового та суцільного спостереження належать до:
  - а) прийомів документалістики;

- б) балансово-звітних прийомів;
- в) загальнонаукових прийомів;
- г) прийомів двоїстості;
- г) органолептичних прийомів.

6. Методичні прийоми балансового та звітнього узагальнення належать до:

- а) прийомів документалістики;
- б) балансово-звітних прийомів;
- в) загальнонаукових прийомів;
- г) прийомів двоїстості;
- г) органолептичних прийомів.

7. Методичні прийоми документування господарських операцій та розрахунково-аналітичного контролю належать до:

- а) прийомів документалістики;
- б) балансово-звітних прийомів;
- в) загальнонаукових прийомів;
- г) прийомів двоїстості;
- г) органолептичних прийомів.

8. Прийом дослідження, який передбачає вивчення предмета уявним або практичним розподілом його на складові частини – це ...

- а) синтез;
- б) аналогія;
- в) моделювання;
- г) аналіз;
- г) конкретизація.

9. Прийом вивчення об'єкта в цілісності, єдності та взаємозв'язку його частин – це ...

- а) синтез;
- б) аналогія;
- в) моделювання;
- г) аналіз;
- г) конкретизація.

10. Прийом дослідження, за яким загальний висновок про ознаки множини елементів об'єкта роблять на основі вивчення не всіх ознак, а лише частини елементів цієї множини, тобто узагальнення висновків від окремого до загального, – це ...

- а) синтез;
- б) дедукція;
- в) моделювання;
- г) індукція;
- г) абстрагування.

Вправи

Вправа 1

Підібрати до наведених етапів облікового процесу методичні прийоми

Етапи облікового процесу	Методичні прийоми
Спостереження	
Вимірювання	
Реєстрація	
Узагальнення	

Методичні прийоми: рахунки, документація, баланс, оцінка, інші форми звітності, інвентаризація, калькуляція, подвійний запис.

Вправа 2

Підібрати визначення до наведених елементів бухгалтерського обліку

Елемент методу бухгалтерського обліку	Визначення
1. Документація	А. Спосіб грошового вимірювання засобів і процесів
2. Інвентаризація	Б. Спосіб узагальненого відображення в грошовій оцінці складу господарських засобів та і джерел їх утворення на певну дату
3. Оцінка	В. Спосіб первинної реєстрації об'єктів обліку
4. Калькуляція	Г. Спосіб відображення господарських операцій щонайменше на двох рахунках
5. Рахунки	Ґ. Спосіб виявлення господарських засобів і джерел їх формування, не оформлених поточною документацією, для забезпечення достовірності показників обліку і звітності підприємства
6. Подвійний запис	Д. Спосіб визначення собівартості об'єктів обліку
7. Баланс	Е. Звітність про результати діяльності підприємства за звітний період
8. Інші форми звітності	Є. Спосіб групування господарських операцій, оформлених відповідними документами, за економічно однорідними ознаками для систематичного контролю за змінами засобів та їх джерел у процесі господарської діяльності

Вправа 3

Визначити, який елемент методу бухгалтерського обліку необхідно застосувати у наведених ситуаціях.

Вихідні дані:

- 1) внесено грошові кошти в касу;
- 2) на підставі накладної оприбуткована на склад готова продукція;
- 3) комісія перевірила наявність основних засобів на підприємстві та склала опис;
- 4) за купівельною вартістю оприбутковано запчастини від постачальника;
- 5) на рахунках бухгалтерського обліку відображено такі операції: видана з каси готівка підзвітній особі, перераховано в погашення заборгованості до пенсійного фонду;
- 6) за даними рахунка "Виробництво" визначено собівартість готової продукції;
- 7) наприкінці звітного періоду узагальнено інформацію про господарські засоби та джерела їх утворення у грошовому вимірнику;
- 8) наприкінці дня касир підприємства склав звіт;
- 9) придбано автомобіль на підприємство;
- 10) використано матеріали для виробництва продукції.

Вправа 4

На підставі наведених даних згрупувати облікові вимірники у таблицю:

Вимірники		
натуральні	трудові	грошові

Вихідні дані:

Літри, метри, година, гривня, кіловат-година, день, метри квадратні, кілограми, людино-дні, ліжко-дні, штуки, банки, євро, тонно-кілометр.

Вправа 5

Визначити, які облікові вимірники необхідно застосувати у наведених ситуаціях:

- 1) оприбутковано в касу виручку від реалізації готової продукції в сумі 30 000 грн;
- 2) слюсар III розряду фактично відпрацював 176 год;
- 3) придбано підвітною особою 75 кг цементу;
- 4) перераховано податки до бюджету на суму 2 680 грн;
- 5) отримано довгострокову позику на поточний рахунок у сумі 90 000 грн.;
- 6) оприбутковано на склад з виробництва стільці 50 шт. за ціною 98 грн за одиницю;
- 7) використано для пошиття одягу оксамит – 65 м по 97 грн за 1 м, шовк – 30 м за ціною 120 грн за 1 м;
- 8) оприбутковано від постачальника норкові шуби 15 шт. за ціною 13 200 грн за одиницю;
- 9) працівники цеху відпрацювали 300 людино-годин;
- 10) оприбутковано від постачальників цвяхи – 130 кг.

ТЕМА 3

Цифрові рішення та креативність обліку в забезпеченні інформаційних потреб користувачів облікової інформації

3.1. Впровадження цифрових технологій в обліковий процес підприємства

3.2. Цифрові компетенції бухгалтера

3.3. Вплив цифровізації на організацію господарської діяльності та забезпечення інформаційних потреб

3.4. Суть креативного обліку, як загальнонаукового методу, що не відповідає загальноприйнятій практиці

Мета: розглянути інноваційність забезпечення інформаційних потреб користувачів облікової інформації шляхом впровадження цифрових технологій.

Завдання: сформулювати у студентів навички цифрових компетенцій бухгалтера.

Завдання для виконання

Тестові завдання

1. Яким нормативним актом регулюється ведення електронних документів:
  - А) Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг»;
  - Б) Конституція України;
  - В) Податковий Кодекс;
  - Г) Господарський кодекс.
2. Що є однією із підстав для прийняття (використання) електронного документа:
  - А) рішення керівника підприємства;
  - Б) підтвердження електронного підпису платника податків та його посадових осіб, підписи яких є обов'язковими для документів у паперовій формі, відповідно до норм чинного законодавства;
  - В) розпорядження органу управління місцевого самоврядування;

Г) рішення колективних зборів.

3. Які органи реалізують державну політику електронного документообігу:

- А) Судові органи;
- Б) Державні податкові організації;
- В) Державне казначейство України;
- Г) Кабінет Міністрів України та інші органи виконавчої влади.

4. Державне регулювання у сфері електронного документообігу не спрямовано на:

- А) реалізацію єдиної державної політики електронного документообігу;
- Б) забезпечення прав і законних інтересів суб'єктів електронного документообігу;
- В) нормативно-правове забезпечення технології оброблення, створення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів;
- Г) розвиток матеріально-технічної бази підприємства.

5. Хто здійснює відправлення та передавання електронних документів:

- А) автор або посередник при складанні документа в електронній формі;
- Б) керівник підприємства;
- В) головний бухгалтер;
- Г) засновник підприємства.

6. Перевірка цілісності електронного документа проводиться:

- А) перевіркою наявності дати;
- Б) шляхом перевірки електронного цифрового підпису;
- В) перевіркою наявності коду ЄДРПО;
- Г) не проводиться ніяка перевірка.

7. Дані в електронній формі, які додаються до інших електронних даних або логічно з ними пов'язані та призначені для ідентифікації підписувача цих даних, це:

- А) електронна печатка;
- Б) електронний підпис;
- В) електронний звіт;
- Г) електронний реєстр.

8. Параметр криптографічного алгоритму формування електронного цифрового підпису, доступний тільки підписувачу:

- А) сертифікат підприємства;
- Б) особистий ключ;
- В) ідентифікація директора;
- Г) ідентифікаційна картка.

9. Кваліфікований електронний підпис чи печатка вважається таким, що пройшов перевірку та отримав підтвердження:

- А) під час перевірки підтверджено цілісність електронних даних в електронній формі, з якими пов'язаний цей кваліфікований електронний підпис чи печатка;
- Б) неможна здійснити ідентифікацію підписувача чи створювача електронної печатки;
- В) не зберігається в жодних засобах кваліфікованого електронного підпису чи печатки;
- Г) немає правильної відповіді.

10. Достатнім підтвердженням справжності податкової звітності є:

А) наявність оригіналу підпису уповноваженої особи на документі у паперовій формі або наявність накладеного на електронний документ КЕП чи печатки платника податку;

Б) усна домовленість;

В) поштовий штампель;

Г) узгодження показників.

Вправи

Вказівки до виконання вправи. Необхідно визначити залишки в касі і на поточному рахунку на кінець місяця; на основі журналу господарських операцій скласти первинні документи, заповнити касову книгу, та оборотну відомість. Проаналізувати особливості складання електронних документів за допомогою програми 1С бухгалтерія. Проаналізувати схему документообігу грошових коштів.

Підприємство “Барвінок”, ідентифікаційний код 12385642, має поточний рахунок в Укрсоцбанку м. Луцька № 260058145, залишок якого становить 18 350,00 грн.

Залишок готівки в касі на 01.02.20XX р. – 100,00 грн. Згідно з журналом реєстрації касових документів останній № ПКО - 18, а ВКО - 26, останній № платіжного доручення 125.

Господарські операції за 02.02.XX

1. Згідно з чеком № 260302 отримано в касу кошти для виплати заробітної плати за січень 20XX р. та для господарських потреб – 4 280 грн.

2. Отримано в касу погашення дебіторської заборгованості покупців 12 40,00 та здано їх на поточний рахунок згідно з квитанцією № 1432.

3. Виплачено заробітну плату 4 200,00 грн, згідно з відомістю № 23 та видано під звіт на господарські потреби Іваненку О. 50,00 грн.

4. Невикористані підзвітні суми повернуті від Сидора Т. – 45 грн.

5. Внесені кошти на поточний рахунок як понадлімітний залишок каси – 50 грн, квіт. № 1455.

6. Перераховані кошти Водоканалу за послуги – 1 220, 00 грн, у т. ч. ПДВ.

7. Перераховані кошти базі Ремзбут за отримані сировину і матеріали – 750, 00 грн.

8. Перераховано до бюджету податок на доходи фізичних осіб – 2 100,00 грн:

9. Перераховано до Пенсійного фонду ЄСВ – 1712,00

Господарські операції за 16.02.XX

1. Згідно з чеком № 260303 отримано кошти на відрядження – 100,00 грн, та видано Соколу О. на відрядження – 100,00 грн.

2. На основі звіту про використання коштів, виданих на відрядження та під звіт № 15 від Іваненка О. оприбуткували надлишок підзвітних сум – 15 грн.

3. Отримано короткостроковий кредит банку – 28 000,00 грн та заборгованість від підприємства “Світоч” за реалізовану продукцію – 7 200,00 грн.

4. Перераховано “Волиньенерго” за послуги – 780,00 грн.

5. Оприбутковано в касу виручку від реалізації товарів і на основі квитанції № 42 здано її на поточний рахунок – 2 300,00 грн.

Господарські операції за 28.02.XX

1. Перераховано до бюджету ПДВ – 2 600,00 грн.

2. Отримано згідно з чеком № ..... кошти на виплату заробітної плати 6 820,00 та здійснено перерахування до Пенсійного фонду ЄСВ – 2 780,00

3. У касу надійшла сума збитку, виставлена винній особі, – 280,00 грн та здана на поточний рахунок.

4. На поточний рахунок надійшла претензія, виставлена ТОВ “Ранок” – 1 120,00 грн.

5. Перерахували базі Торгпостач за сировину і матеріали – 15 000,00.

Ситуаційні завдання

Завдання 1.

Описати процес створення і провадження системи електронного документообігу (СЕД) на підприємстві.

Завдання 2.

Описати найпопулярніші сервіси електронного документообігу в Україні, представити їх у формі презентації.

(«Paperless» - сервіс для компаній та підприємців з обміну документами між собою в електронній формі; «Document.Online» в організації СЕД).

Завдання 3

На основі наведених даних проаналізувати послідовність складення документів і передачу їх до банку із послідовністю підписів і накладення печаток в цифровому форматі.

Вказати кореспонденцію рахунків та первинні документи, визначити необхідні суми на підставі господарських операцій.

01.11. З поточного рахунку перераховано страхові внески до Пенсійного фонду – 900,00

02.11. На поточний рахунок надійшла претензія, виставлена ПрАТ “Руна” – 2 500,00

03.11. Оприбутковано в касу виручку від реалізації товарів – 32 000,00

04.11. Згідно з чеком № 334455 отримано кошти на відрядження – 450,00

05.11. Отримано згідно з чеком № 556677 кошти на виплату заробітної плати – 5 020,00

08.11. Відкрито акредитив за рахунок коштів поточного рахунка для розрахунку з фірмою "Мандарин" за будівельні матеріали – 2 300,00

09.11. Здана виручка інкасатору для передачі в банк – ?

10.11. Внесені кошти на поточний рахунок як понадлімітний залишок каси – 300,00

15.11. Зарахована на поточний рахунок виручка від інкасатора – ?

19.11. Списано кошти з поточного рахунка на лімітовану чекову книжку – 1 450,00

23.11. Надано послуги рекламним агентством “РіО” при встановленні бігбордів, у тому числі ПДВ – 5 600,00

29.11. Перераховано рекламному агентству за послуги – ?

Визначити залишок коштів на поточному рахунку на кінець місяця, якщо залишок на початок становить 1 900 грн.

ТЕМА 4

Бухгалтерський облік в управлінні вартістю і капіталом

- 4.1. Підходи та методи оцінки вартості підприємства
- 4.2. Особливості вартісно-орієнтованого підходу до управління
- 4.3. Бухгалтерський облік капіталу в управлінні підприємством
- 4.4. Використання облікової інформації власниками бізнесу з метою зростання потенціалу підприємства.

Мета: розглянути особливості та підходи щодо оцінки вартості підприємства, на основі використання обліково-аналітичної інформації.

Завдання: сформувати у студентів навички про використання облікової інформації власниками бізнесу з метою зростання потенціалу підприємства.

Завдання для виконання

Тестові завдання

1. Власний капітал – це...
  - а) частина чистого прибутку, що не була розподілена між власниками;
  - б) умовно постійний капітал, суму якого визначається в установчих документах;
  - в) частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань;
  - г) всі кошти підприємства на кінець звітного періоду;
  - г) капітал, отриманий у процесі діяльності підприємства.

2. Сальдо на рахунку 40 “Зареєстрований (пайовий) капітал” акціонерного товариства повинне дорівнювати:
  - а) сумарній вартості коштів, які належать до сплати учасниками за придбані ними акції товариства;
  - б) сумарній номінальній вартості випущених акцій товариства;
  - в) сумарній вартості активів товариства;
  - г) сумарній вартості дивідендів товариства;
  - г) усі відповіді правильні.

3. Сальдо рахунка 46 “Неоплачений капітал”:
  - а) збільшує суму дебіторської заборгованості підприємства;
  - б) вираховується при визначенні підсумкової суми власного капіталу підприємства;
  - в) додається при визначенні суми власного капіталу підприємства;
  - г) зменшує суму дебіторської заборгованості підприємства;
  - г) немає правильної відповіді.

4. Розмір щорічних відрахувань до резервного капіталу в Україні визначається установчими документами товариства в розмірі не менше ніж:
  - а) 25 % прибутку після сплати податку на прибуток;
  - б) 10 % прибутку після сплати податку на прибуток;
  - в) 5 % прибутку після сплати податку на прибуток;
  - г) 15 % прибутку після сплати податку на прибуток;
  - г) 2 % прибутку після сплати податку на прибуток.

5. Для нарахування дивідендів із простих акцій джерелом може бути:

- а) нерозподілений прибуток та резервний капітал;
- б) нерозподілений прибуток;
- в) резервний капітал;
- г) додатковий капітал;
- г) зареєстрований (пайовий) капітал.

6. В Україні право на отримання дивідендів мають особи, які є акціонерами даного товариства, на:

- а) дату прийняття рішення про виплату дивідендів;
- б) початок строку виплати дивідендів;
- в) останній календарний день року, за який нараховуються дивіденди;
- г) перший календарний день року, за який нараховуються дивіденди;
- г) немає правильної відповіді.

7. Сума зареєстрованого зареєстрованого (пайового) капіталу відображається записом:

- а) Дт 40 Кт 46;
- б) Дт 45 Кт 46;
- в) Дт 43 Кт 46;
- г) Дт 46 Кт 40;
- г) Дт 46 Кт 44.

8. Вилучений капітал відображає:

- а) фактичну собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників;
- б) суму заборгованості власників за внесками до зареєстрованого (пайового) капіталу підприємства;
- в) суму прибутку, яка реінвестована у підприємство, або суму непокритого збитку;
- г) немає правильної відповіді;
- г) усі відповіді правильні.

9. Накопичений капітал – це...

- а) частина чистого прибутку, що не була розподілена між власниками;
- б) умовно постійний капітал, сума якого визначається в установчих документах;
- в) частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань;
- г) капітал, отриманий не у процесі діяльності підприємства;
- г) капітал, отриманий у процесі діяльності підприємства.

10. Суму емісійного доходу відображається записом:

- а) Дт 46 Кт 421;
- б) Дт 45 Кт 421;
- в) Дт 421 Кт 46;
- г) Дт 42 Кт 45;
- г) немає правильної відповіді.

11. Для відображення в обліку непокритих збитків минулого року призначений рахунок ...

- а) 442;
- б) 443;
- в) 441;
- г) 46;
- г) 40.

12. Сума коштів резервного капіталу, використана на виплату дивідендів за привілейованими акціями, відображається записом:

- а) Дт 43 Кт 671;
- б) Дт 43 Кт 442;
- в) Дт 43 Кт 46;
- г) Дт 671 Кт 43;
- г) усі відповіді правильні.

13. Пайовий капітал – це ...

- а) сума пайових внесків членів спілок та інших підприємств, що передбачена установчими документами;
- б) умовно постійний капітал, сума якого визначається в установчих документах;
- в) частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань;
- г) усі кошти підприємства на кінець звітного періоду;
- г) немає правильної відповіді.

14. Вартість власного капіталу можна вирахувати за формулою:

- а) власний капітал = активи підприємства – зобов'язання підприємства;
- б) власний капітал = активи підприємства – кредиторська заборгованість підприємства;
- в) власний капітал = активи підприємства – дебіторська заборгованість підприємства;
- г) власний капітал = зобов'язання підприємства – активи підприємства;
- г) усі відповіді правильні.

15. Погашена заборгованість акціонерів за підпискою відображається записом:

- а) Дт 311 Кт 46;
- б) Дт 36 Кт 46;
- в) Дт 46 Кт 311;
- г) Дт 311 Кт 40;
- г) немає правильної відповіді.

16. Зменшення зареєстрованого (пайового) капіталу на номінальну вартість анульованих акцій відображається записом:

- а) Дт 40 Кт 451;
- б) Дт 45 Кт 46;
- в) Дт 43 Кт 46;
- г) Дт 46 Кт 40;
- г) Дт 46 Кт 44.

17. Сума збільшення зареєстрованого зареєстрованого (пайового) капіталу відображається записом:

- а) Дт 40 Кт 451;
- б) Дт 46 Кт 40;
- в) Дт 43 Кт 46;
- г) Дт 45 Кт 40;
- г) Дт 46 Кт 44.

18. Для відображення в обліку прибутку, використаного у звітному році призначений рахунок ...

- а) 442;
- б) 443;
- в) 441;
- г) 46;

г) 40.

19. Використання прибутку у звітному періоді відображається записом:

- а) Дт 40 Кт 451;
- б) Дт 45 Кт 46;
- в) Дт 441 Кт 443;
- г) Дт 46 Кт 40;
- г) Дт 46 Кт 44.

20. Викуп повністю оплачених акцій в акціонерів відображається записом:

- а) Дт 472 Кт 451;
- б) Дт 451 Кт 672;
- в) Дт 441 Кт 443;
- г) Дт 46 Кт 40;
- г) Дт 46 Кт 44.

Вправи

1. Засновники ТзОВ “Данко” — три фізичні особи. У березні 20__ року товариство вирішило збільшити розмір зареєстрованого капіталу на 80 000 грн, у зв’язку з чим внесли зміни до статуту. На зборах учасників погодили, що внески будуть здійснені у вигляді коштів (20 000 грн) — від першого засновника, а також комп’ютера (21 500 грн), принтера (4 800 грн), клавіатури та мишки до комп’ютера (вартість кожного об’єкта — 100 грн);

паливно-мастильних матеріалів (3 500 грн) — від другого;

запасні частини (5 000 грн), автомобіль ГАЗ (25 000 грн) — від третього.

10 квітня 20__ року оприбутковано принтер, комп’ютер та клавіатуру й мишку до нього.

17 квітня — ПММ, запасні частини.

18 квітня – автомобіль ГАЗ.

20 квітня 10 000 грн надійшли на поточний рахунок у банк як внесок у статутний фонд. Решту — 10 000 грн — отримають у травні 20__ року.

Відобразить збільшення зареєстрованого капіталу у кореспонденціях рахунків за умови, що гранична вартість малоцінних необоротних активів на підприємстві — 4 000 грн.

1-й засновник – 46/1

2-й –46/2

3-й 46/3

2. Оголошено зареєстрований (пайовий) капітал ТзОВ “Мрія” в сумі ? грн.

Музичук С. К. зробив внесок до зареєстрованого капіталу в сумі 8 500 грн у вигляді грошових коштів на поточний рахунок. Дубчук Д. К. зробив внесок до зареєстрованого капіталу у вигляді 3-х комп’ютерів за ціною 33 200 грн за одиницю. Прокопенко П. О. зробив внесок до зареєстрованого (пайового) капіталу підприємства у вигляді комп’ютерної програми “1С:Бухгалтерія 8.2” в сумі 29 000 грн Смолярчук Л. К. зробив внесок у вигляді приміщення під офіс в сумі 825 000 грн Тарасенко Г. О. зробив внесок до зареєстрованого (пайового) капіталу підприємства у вигляді обладнання для випікання хлібобулочних виробів на суму 348 000 грн.

За звітний період ТзОВ “Мрія” отримало чистий прибуток у розмірі 45 500 грн. З отриманого прибутку нараховані дивіденди учасникам (13 % від чистого прибутку), поповнено резервний капітал (5 %), поповнено розмір додаткового капіталу (6 %).

Після закінчення звітного періоду виплачено дивіденди учасникам.

Відобразити операції в кореспонденціях, визначити невідомі суми.

3. Відобразити на рахунках бухгалтерського обліку наведені нижче операції. Визначити частку кожного із власників (у %) в зареєстрованому капіталі ТзОВ “Альфа”.

Дані для виконання:

Оголошено зареєстрований (пайовий) капітал ТзОВ “Альфа” на суму ? грн.

Петренко П. О. вніс автомобіль до зареєстрованого (пайового) капіталу за ціною 4 600 грн.

Іванюк К. І. зробив внесок до зареєстрованого (пайового) капіталу на суму 2 700 грн у вигляді готівки, що надійшла в касу.

ТзОВ “Адіс” внесло до зареєстрованого (пайового) капіталу ТзОВ “Альфа” 3 комп’ютери за ціною 2 000 грн за одиницю, 2 принтери за ціною 700 грн за одиницю та грошові кошти в сумі 10 000 грн.

Карпенко К. Л. зробила внесок до зареєстрованого (пайового) капіталу у вигляді приміщення для офісу на суму 12 000 грн.

4. За 20__ рік ПуАТ “Захід” отримало чистий прибуток на суму 300 000 грн. Розподілити одержаний за звітний період прибуток за такими напрямками та скласти кореспонденції:

нараховані дивіденди учасникам (23 %);

відраховано до резервного капіталу (5 %);

поповнено розмір зареєстрованого (пайового) капіталу (6 %);

поповнено додатковий капітал (3 %)

За підсумками 20__ року в січні 20__ року ПуАТ “Захід” нарахувало дивіденди своїм учасникам: Максимчуку В. В. у сумі (9 % від чистого прибутку) грн, Гавриленку Р. І. — (14 % від чистого прибутку). Прийнято рішення виплатити дивіденди в лютому 20__ року. Відобразити на рахунках бухгалтерського обліку операції з нарахування та виплати дивідендів.

Ситуаційні завдання

1. За підсумками 20__ року в січні 20__ року ПрАТ “Прима” нарахувало дивіденди своїм учасникам: Доценку В. В. у сумі 3 000 грн, Гавриленку Р. І. — 4 500 грн (загальна сума нарахованих дивідендів склала 7 500 грн). Прийнято рішення виплатити дивіденди в лютому 20__ року. Проаналізувати фактори впливу на можливість виплати дивідендів, відобразити на рахунках бухгалтерського обліку операції з нарахування та виплати дивідендів.

2. 1 лютого 20__ року ПрАТ “Мить” уклало кредитний договір з банком “Перший” на суму 220 000 грн строком на 11 місяців. У заставу передано будівлю (клуб на балансі підприємства). Її експертна вартість 300 000 грн. За умовами договору відсотки за кредитом дорівнюють 24 % річних і сплачуються щомісяця.

Одноразова винагорода банку за обслуговування кредиту становить 1,5 % від суми кредиту. Кошти на рахунок підприємства надійшли того ж дня.

Відобразить ці господарські операції за лютий 20__ року у бухгалтерських кореспонденціях.

3. При створенні підприємства засновники внесли до зареєстрованого (пайового) капіталу кошти в розмірі 60 % від розміру зареєстрованого зареєстрованого (пайового) капіталу, який становить 600 тис. грн. Протягом першого року функціонування підприємством були здійснені такі операції:

1. Придбано основні засоби на суму 90 тис. грн. На їх доставку та введення в експлуатацію витрачено 1 тис. грн.

2. На купівлю товаро-матеріальних запасів витрачено 30 тис. грн.

3. Придбано програмне забезпечення на суму 5 тис. грн.

4. На умовах комерційного кредиту придбано устаткування на суму 20 тис. грн.

5. Отримано банківський кредит у розмірі 50 тис. грн.
  6. Підприємству — партнеру по бізнесу — відвантажено товаро-матеріальні запаси на суму 8 тис. грн з домовленістю про оплату протягом року.
  7. Засновниками повністю погашено заборгованість за внесками до зареєстрованого (пайового) капіталу.
  8. Внесено до зареєстрованого (пайового) капіталу іншого підприємства 20 тис. грн.
  9. Погашено заборгованість з оплати устаткування, придбаного на умовах комерційного кредиту.
  10. Реалізовано основні засоби, балансова вартість яких становить 10 тис. грн. Нарахований знос – 5 600 грн. Виручка від реалізації основних засобів склала 15 тис. грн.
  11. Надійшла часткова оплата за відвантажені партнеру по бізнесу товаро-матеріальні запаси в розмірі 5 тис. грн.
- Проаналізувати ефективність вкладеного капіталу і шляхи його підвищення, відобразити усі наведені вище операції в кореспонденціях.

ТЕМА 5

Практичні рішення і методика бухгалтерського обліку в управлінні затратами, доходами та фінансовими результатами підприємства

- 5.1. Використання методичного інструментарію для обліку витрат
- 5.2. Формування облікової інформації про доходи і фінансові результати
- 5.3. Характеристика методів обліку витрат.
- 5.4. Вплив ціноутворення на формування фінансових результатів

Мета: розглянути формування облікової інформації про доходи і фінансові результати, охарактеризувати методи обліку витрат.

Завдання: сформувати у студентів навички щодо використання методичного інструментарію для обліку доходів і витрат, а також дослідити вплив ціноутворення на формування фінансових результатів.

Завдання для виконання

Тестові завдання

1. Об'єкти обліку витрат:
  - а) продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом витрат;
  - б) система прийомів і способів їхнього спостереження, виміру, оцінювання, реєстрації, узагальнення і розподілу за калькуляційними статтями;
  - в) ціни вироблюваної продукції, робіт, послуг;
  - г) калькуляційна одиниця;
  - д) правильні всі відповіді.
2. Центри відповідальності – це:

- а) групування витрат за підрозділами й відповідальними особами, що забезпечують контроль витрат, несуть колективну й індивідуальну відповідальність і зацікавлені у зниженні собівартості;
- б) первинні виробничі й обслуговуючі одиниці, що відрізняються однорідністю функцій і виробничих операцій, рівнем технічного оснащення й організацією праці, спрямуванням витрат;
- в) сукупність прийомів аналітичного обліку витрат на виробництво й розрахункових процедур визначення собівартості продукту;
- г) структурні підрозділи підприємства, за якими організуються планування, нормування й облік витрат виробництва для контролю й управління витратами ресурсів;
- г) групування, розмежування та розподіл витрат між об'єктами калькуляції, обчислення їх фактичної собівартості для контролю за результатами праці, прийняття управлінських рішень щодо підвищення ефективності виробництва.

3. Які витрати не включаються до первісної вартості запасів:

- а) витрати на транспортування, навантаження і розвантаження;
- б) суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству;
- в) суми, що сплачуються за інформаційні, посередницькі та інші послуги, пов'язані з придбанням запасів;
- г) правильні всі відповіді;
- г) немає правильної відповіді.

4. Оцінка запасів за методом ФІФО базується на припущенні, що:

- а) запаси оцінюються шляхом ділення сумарної вартості їх за лишкою на початок звітного місяця й вартості одержаних протягом місяця запасів на сумарну кількість запасів на початок місяця і одержаних у звітному місяці запасів;
- б) запаси використовуються у послідовності, що є протилежною їх надходженню на підприємство;
- в) запаси використовуються в тій послідовності, в якій вони надходили на підприємство.
- г) запаси оцінюються шляхом ділення сумарної вартості їх залишку на кінець звітного місяця й вартості одержаних протягом місяця запасів на сумарну кількість запасів на початок місяця і одержаних у звітному місяці запасів;
- г) немає правильної відповіді.

5. Контрольовані витрати — це:

- а) майбутні очікувані витрати, які будуть відрізнятися за різних альтернатив;
- б) витрати, фактична сума яких не буде відрізнятися від нормативної (бюджетної);
- в) витрати, на розмір яких менеджер може безпосередньо впливати на певному рівні управління впродовж певного проміжку часу;
- г) витрати, сума яких у межах релевантного діапазону залишається напівпостійною певний проміжок часу;
- г) правильні відповіді а) і в).

6. Скільки економічних елементів витрат виділяють:

- а) три;
- б) п'ять;
- в) десять;
- г) кількість визначається підприємством самостійно;
- г) два.

7. Витрати на виробництво конкретного виду продукції, які безпосередньо включаються

до її собівартості на підставі первинних документів, називаються:

- а) постійними;
- б) непрямими;
- в) прямими;
- г) змінними;
- г) виробничими.

8. Витрати на збут є витратами:

- а) операційної діяльності;
- б) фінансової діяльності;
- в) інвестиційної діяльності;
- г) виробничої;
- г) немає правильної відповіді.

9. До складу собівартості продукції не включаються такі витрати:

- а) адміністративні;
- б) загальновиробничі;
- в) прямі виробничі;
- г) непрямі витрати;
- г) немає правильної відповіді.

10. Визначення фактичної собівартості продукції шляхом підсумовування здійснених витрат не властиве для такого методу калькулювання:

- а) простого;
- б) попроцесного;
- в) позамовного;
- г) нормативного;
- г) усім вище перерахованим.

11. Групи рахунків, призначені для обліку витрат за елементами, називають:

- а) позабалансовими;
- б) транзитними;
- в) операційними;
- г) капітальними;
- г) немає правильної відповіді.

12. До якого класу належать такі рахунки: “Витрати палива і енергії”, “Витрати сировини і матеріалів”, “Витрати на оплату праці”:

- а) клас 7;
- б) клас 8;
- в) клас 9;
- г) немає правильної відповіді;
- г) правильні відповіді а) і в).

13. Склад витрат, що становлять виробничу собівартість готової продукції власного виробництва, визначається.

- а) у Законі України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність”;
- б) у П(С)БО № 9 “Запаси”;
- в) у П(С)БО № 16 “Витрати”;
- г) немає правильної відповіді;
- г) правильні відповіді б) і в).

14. У системі обліку витрат інформаційне ядро складають дані:

- а) оперативного обліку;
- б) статистичного обліку;
- в) бухгалтерського обліку;
- г) оперативно-статистичного обліку;
- г) не можна однозначно визначити.

15. Витрати на продукцію – це:

- а) повна виробнича собівартість продукції;
- б) змінні витрати;
- в) прямі витрати;
- г) накладні витрати;
- г) повна комерційна собівартість продукції;

16. Витрати періоду – це:

- а) прямі виробничі витрати;
- б) загальновиробничі витрати;
- в) адміністративні та загальногосподарські;
- г) усе з переліченого;
- г) правильні відповіді а) і б).

17. При збільшенні обсягу діяльності постійні витрати з розрахунку на одиницю продукції

- а) збільшуються;
- б) зменшуються;
- в) не змінюються;
- г) змінюються залежно від виду діяльності;
- г) немає правильної відповіді.

18. При перетині межі релевантності загальна сума постійних витрат:

- а) збільшується;
- б) зменшується;
- в) не змінюється;
- г) змінюються залежно від виду діяльності;
- г) немає правильної відповіді.

19. Витрати на конкретні вироби методом розподілу:

- а) поточні;
- б) фактичні;
- в) загальні;
- г) постійні;
- г) накладні.

20. До складу якого елемента витрат відносять уцінку запасів:

- а) амортизація;
- б) матеріальні витрати;
- в) витрати на оплату праці;
- г) відрахування на соціальні заходи;
- г) інші операційні витрати.

Вправи

Залишки на рахунках станом на 31.12.20__ року:

основні засоби – 858 570,00; матеріали – 12 000,00; розрахунки з оплати праці – 2 600,00; виробництво – 11 000,00; розрахунки за страхуванням – 50,00; готова продукція – 500,00; каса – 100,00; зареєстрований (пайовий) капітал – 799 600,00; розрахунки з постачальниками і підрядниками – 7 300,00; прибуток нерозподілений – 58 800,00; розрахунки за податками – 820,00; коротко термінові позики банків – 13 000,00.

Незавершене виробництво на початок місяця

- печиво вівсяне – 5 000,00

- печиво здобне – 6 000,00

Незавершене виробництво на кінець місяця

- печиво вівсяне – 3 200,00

- печиво здобне – 2 400,00

Готова продукція на складі на кінець звітної періоду – 2 500,00

Господарські операції за січень 20__ р.

№ з/п	Зміст господарської операції	Сума, грн
1	Чек на отримання готівки, прибутковий касовий ордер. Отримано в касу кошти на видачу авансу підзвітній особі	350,00
2	Видатковий касовий ордер Видано під звіт кошти експедитору Петренко О. І.	300,00
3	Вимога, лімітно-забірна карта Списується на потреби виробництва виробничі запаси а) печива здобного б) печива вівсяного	4 000,00 3 000,00
4	Розрахунок бухгалтерії Нарахована амортизація обладнання, що використовується для потреб: а) виробництва печива вівсяного; б) виробництва печива здобного; в) загальновиробничих потреб	1 300,00 800,00 600,00
5	Рахунок Акцептовано рахунок від “Волиньводоканалу” за воду, використану для виробничих потреб, крім того ПДВ	1 050,00
6	Рахунок Акцептовано рахунок від “Енергозбуту” за електроенергію, спожиту для виробничих потреб, крім того ПДВ	750,00
7	Платіжне доручення Перераховані кошти за електроенергію “Енергозбуту”	?
8	Наряд, розрахунково-платіжні відомості Нарахована заробітна плата робітникам за виготовлення продукції: а) печива вівсяного; б) печива здобного; в) працівникам, що займаються обслуговуванням виробництва	1 400,00 800,00 1 100,00
9	?	?
10	Накладна Повернуто на склад невикористану сировину з виробництва печива вівсяного	50,00
11	Розрахунок бухгалтерії Списані загальновиробничі витрат на виробництво: а) печива вівсяного; б) печива здобного;	? ?

	Провести розподіл загальновиробничих витрат	
12	Розрахунок бухгалтерії Списується собівартість готової продукції, випущеної з виробництва: а) печива вівсяного; б) печива здобного	? ?
13	Меморіальний ордер За рахунок короткотермінової позики банку відкрили лімітовану чекову книжку	1 000,00
14	Розрахунково-платіжні відомості Нарахована заробітна плата адмінперсоналу	400,00
15	Рахунок Прийнято рахунок транспортної організації за перевезення готової продукції, крім того ПДВ	100,00
16	Реалізовано покупцям готову продукцію за цінами реалізації	26 400,00
17	Визначити фінансовий результат діяльності підприємства	?

Ситуаційні завдання

1. На основі господарської ситуації провести необхідні розрахунки, проставити невідомі суми, а також записати кореспонденції до операцій.
2. Провести розрахунок ТЗВ (табл. 1).
3. Розподілити загальновиробничі витрати в розрізі калькуляційних статей між видами продукції (табл. 2, 3).
4. Скласти калькуляції за видами продукції А і Б для визначення фактичної собівартості продукції (табл. 4, 5), проаналізувати фактори впливу на зміну собівартості виробів, а також можливі шляхи покращення ситуації.
5. Провести розрахунок фактичної собівартості реалізованої продукції (табл. 6).
6. Визначити фінансовий результат звітного періоду, проаналізувати можливість збільшення прибутку.

Залишки станом на 31.01.xx

Матеріали:	
а) за обліковими цінами	57 000
б) за первісною вартістю	59 530
Готова продукція:	
- за плановою собівартістю	?
- за фактичною собівартістю	?

Відомість залишків готової продукції станом на 31.01.xx

Вид продукції	Кількість	Планова вартість	Сума	Фактична собівартість	Сума
Продукція А	250	29,74		28,36	
Продукція Б	200	34,00		30,20	

Планова калькуляція собівартості продукції на одиницю виробу

Статті калькуляції		Продукція А	Продукція Б
1	Матеріали	6,50	8,6
2	Заробітна плата	8,70	12,4
3	Відрахування на соціальні заходи	3,65	4,7
4	Цехові витрати	6,90	4,83
5	Витрати на утримання за експлуатацію обладнання	3,99	3,47

Разом	?	?
-------	---	---

Журнал реєстрації господарських операцій за лютий 20xx року

№	Зміст господарської операції	Сума	
		часткова	загальна
1	Придбано матеріали від постачальника, в тому числі ПДВ		13 200,00
2	Витрачено матеріали за купівельними цінами на: а) основне виробництво - продукції А - продукції Б б) за загальні цехові потреби в) на утримання та експлуатацію обладнання г) адміністративні потреби	7 000,00 5 000,00 1 300,00 900,00 400,00	?
3	Нараховано заробітну плату робітникам та працівникам: а) основне виробництво: - продукції А - продукції Б б) цеховому персоналу в) слюсарям за утримання і експлуатацію обладнання г) адмінперсоналу г) робітникам за розвантаження матеріалів	9 000,00 7 000,00 3 000,00 2 400,00 900,00 450,00	?
4	Відповідно до чинного законодавства проведено відрахування на соціальні заходи: а) - продукції А - продукції Б б) на загальні цехові потреби в) слюсарям за УЕО г) адмінперсоналу		?
5	Нараховано допомогу з тимчасової непрацездатності за лікарняними листками		180,00
6	Оприбутковано на склад готову продукцію за плановою собівартістю: - продукції А, 600 шт. - продукції Б, 300 шт.		?
7	Реалізована покупцям продукція: - продукції А, 300 шт. за ціною реалізації – 43 грн; - продукції Б, 200 шт. за ціною – 47,80 грн		?
8	Списано планову собівартість реалізованої продукції: А Б		? ?

9	Списується ТЗВ пропорційно до витрачених матеріалів за купівельними цінами: а) на основне виробництво - продукції А - продукції Б б) на загальні цехові потреби в) на витрати УЕО г) адміністративні витрати (скласти табл. 1)		?
10	Отримано безоплатно основні засоби за справедливою вартістю		9 900,00
11	Нараховано амортизацію на основні засоби: а) обладнання цехів б) будівля заводууправління	3 000,00 2 000,00	?
12	Включено до собівартості видів продукції загальновиробничі витрати: а) продукції А - цехові витрати - витрати на УФО б) продукції Б - цехові витрати - витрати на УФО Провести розрахунок розподілу (табл. 2, 3)		?
13	Оприбутковано на склад готову продукцію за плановою собівартістю: - продукції А, 600 шт. - продукції Б, 300 шт.		?
14	Відображено калькуляційні різниці готової продукції, оприбуткованої на склад:		
	з продукції А з продукції Б (скласти калькуляцію табл. 4, 5)		?
15	Реалізовано покупцям готову продукцію: - А, 300 шт. - Б, 400 шт.		?
16	Списано планову собівартість реалізованої продукції: продукції А продукції Б		?
17	Списано відхилення фактичної собівартості реалізованої продукції (скласти табл. 6)		?
18	Нараховано ПДВ за реалізованою продукцією		?
19	Списано адміністративні витрати на фінансовий результат		?
20	Списано собівартість реалізованої продукції на фінансовий результат		?
21	Визначити фінансовий результат діяльності		?

Таблиця 1

Розрахунок розподілу транспортно-заготівельних витрат за лютий 20xx__ року

Об'єкт витрат	Сума використаних матеріалів за обліковими цінами	Коефіцієнт ТЗВ	Сума розподілених
---------------	---	----------------	-------------------

			ТЗВ
....			
....			
Всього			

Таблиця 2

Відомість розподілу цехових витрат за лютий 20xx__ року

Об'єкти обліку витрат	База розподілу (заробітна плата основних робітників)	Відношення загальнопромислових витрат до бази	Цехові витрати
Виріб А		×	
Виріб Б		×	
Всього:			

Таблиця 3

Відомість розподілу витрат на утримання та експлуатацію обладнання за лютий 20xx__ року

Об'єкти обліку витрат	База розподілу (заробітна плата основних робітників)	Відношення загальнопромислових витрат до бази	Витрати на утримання та експлуатацію обладнання
Виріб А		×	
Виріб Б		×	
Всього:			

Таблиця 4

**Калькуляція фактичної собівартості готової продукції
Продукція А**

Статті калькуляції	Фактичні витрат на виробництво (фактичний випуск)	Витрати на одиницю продукції			
		план	факт	відхилення	
				економія	перевитрати
...					
Всього					

Таблиця 5

**Калькуляція фактичної собівартості готової продукції
Продукція Б**

Статті калькуляції	Фактичні витрат на виробництво (фактичний випуск)	Витрати на одиницю продукції			
		план	факт	відхилення	
				економія	перевитрати
...					
Всього					

Таблиця 6

Розрахунок фактичної собівартості готової продукції на складі за лютий 20xx__ року

Показники	Планова облікова собівартість	Відхилення від планово-облікової с/б	Фактична с/б
-----------	-------------------------------	--------------------------------------	--------------

	виріб А	виріб Б	всього	виріб А	виріб Б	всього	виріб А	виріб Б	всього
1. Залишок готової продукції на складі на 01.02. __									
2. Випущена з виробництв готова продукція за місяць									
3. Разом (р1 + р2)									
4. % відхилення р.4 гр.4 = р 3гр.4: р.3гр.1 р.4гр5 = р.3гр.5:р.3гр.2									
5. Реалізовано за лютий 20__									
6. Залишок готової продукції на складі на 1.03. __									

ТЕМА 6

Формування фінансової звітності для прийняття у правлінських рішень

6.1.Сучасні підходи та принципи до формування управлінської бухгалтерської звітності

6.2.Види управлінської бухгалтерської звітності та особливості формування її показників

6.3.Методичні підходи до формування бухгалтерської управлінської звітності

6.4.Оцінка і її роль в інтерпретації показників звітності для потреб управління

6.5.Трансформація і консолідація показників звітності бухгалтерського обліку для формування інформації в процесі управління підприємством

Мета: розглянути сучасні методичні підходи та принципи до формування управлінської бухгалтерської звітності.

Завдання: сформувати у студентів навички щодо оцінки, трансформації та консолідації консолідація показників звітності бухгалтерського обліку для формування інформації в процесі управління підприємством.

Завдання для виконання

Тестові завдання

1. Перший звітний період новоствореного підприємства може бути:

- а) меншим за 12 місяців;
- б) більшим за 15 місяців;
- в) 2 роки;
- г) 3 роки;
- г) немає правильної відповіді.

2. Метою складання фінансової звітності є:

- а) звіт перед податковими органами;
- б) внутрішні потреби;
- в) надання інформації користувачам;
- г) надання інформації керівнику;
- г) інформація для інвесторів.

3. Що не є якісною характеристикою фінансової звітності:

- а) зрозумілість;
- б) обов'язковість подання;
- в) достовірність;
- г) порівнянність;
- г) точність.

4. Інформація, якщо вона впливає на економічні рішення користувачів шляхом надання допомоги в оцінюванні ними минулих, нинішніх чи майбутніх подій, є:

- а) зрозумілою;

- б) доречною;
- в) суттєвою;
- г) достовірною;
- г) несуттєвою.

5. Інформація, якщо її пропуск або неправильне відображення може вплинути на економічні рішення користувачів, прийняті на основі фінансової звітності, є:

- а) зрозумілою;
- б) доречною;
- в) суттєвою;
- г) достовірною;
- г) несуттєвою.

6. Інформація, коли вона вільна від суттєвих помилок та упередженості й користувачі можуть покласти на неї, є:

- а) зрозумілою;
- б) доречною;
- в) суттєвою;
- г) достовірною;
- г) несуттєвою.

7. Ресурси, отримані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому:

- а) зобов'язання;
- б) власний капітал;
- в) доходи;
- г) активи;
- г) немає правильної відповіді.

8. Звітність, у якій інформація наводиться на певну дату, містить:

- а) моментні показники;
- б) інтервальні показники;
- в) проміжні;
- г) минулі;
- г) немає правильної відповіді.

9. За якою ознакою розрізняють статистичну, фінансову, податкову, спеціальну, внутрішньогосподарську звітність:

- а) терміном подання;
- б) змістом і джерелами формування;
- в) ступенем узагальнення;
- г) обсягом;
- г) немає правильної відповіді.

10. За якою ознакою розрізняють нормативну та строкову звітність:

- а) терміном подання;
- б) обсягом;
- в) періодичністю подання;
- г) охопленням видів діяльності;
- г) немає правильної відповіді.

11. Звітність поділяється на первинну і зведену за:

- а) змістом і джерелами формування;
- б) обсягом;
- в) ступенем узагальнення;
- г) охопленням видів діяльності;
- г) немає правильної відповіді.

12. За характером спрямування розрізняють звітність:

- а) внутрішню і зовнішню;
- б) типову і галузеву;
- в) повну і скорочену;
- г) річну і проміжну;
- г) немає правильної відповіді.

13. Які підприємства подають консолідовану фінансову звітність:

- а) малі підприємства;
- б) іноземні представництва;
- в) великі підприємства;
- г) підприємства, що мають дочірні підприємства;
- г) немає правильної відповіді.

14. Підприємства подають фінансову звітність:

- а) органам, до сфери управління яких належать;
- б) трудовим колективам на їх вимогу;
- в) власникам;
- г) усі відповіді правильні;
- г) органам статистики.

15. Річна фінансова звітність подається не пізніше ... дати, що настає за звітним роком:

- а) 1 січня;
- б) 31 січня;
- в) 9 лютого;
- г) упродовж року;
- г) немає правильної відповіді.

16. Квартальна фінансова звітність подається не пізніше дати, що настає за звітним кварталом:

- а) 15 числа;
- б) 20 числа;
- в) 25 числа;
- г) 30 числа;
- г) немає правильної відповіді.

17. Звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал, — це:

- а) баланс;
- б) звіт про фінансові результати;
- в) звіт про рух грошових коштів;
- г) звіт про власний капітал;
- г) примітки до річної фінансової звітності.

18. Надходження і вибуття грошових коштів показує:

- а) баланс;
- б) звіт про фінансові результати;

- в) звіт про рух грошових коштів;
- г) звіт про власний капітал;
- г) немає правильної відповіді.

19. Облікову політику підприємства розкривають у:

- а) балансі;
- б) звіті про фінансові результати;
- в) звіті про рух грошових коштів;
- г) примітках до фінансових звітів;
- г) немає правильної відповіді.

20. Хто зацікавлений в інформації щодо безперервної діяльності підприємства:

- а) інвестори;
- б) акціонери;
- в) працівники;
- г) клієнти;
- г) усі відповіді правильні.

Вправи

На основі даних скласти фінансову звітність і проаналізувати тенденцію щодо зміни об'єктів обліку, та впливу цих змін на фінансовий стан підприємства. Які внутрішні рішення можливо прийняти для покращення цього стану.

Вихідні дані:

Залишки з рахунків бухгалтерського обліку станом на 31.03.20__ р., грн.

1.	Основні засоби	10 1000
2.	Зареєстрований (пайовий) капітал	280 000
3.	Сировина і матеріали	25 000
4.	Знос основних засобів	31 000
5.	Довгострокові фінансові інвестиції	5 000
6.	Додатковий капітал	38 000
7.	Рахунки в банках	80 000
8.	Довгострокові позики	5 000
9.	Довгострокові біологічні активи	2 000
10.	Розрахунки з покупцями і замовниками	36 000
11.	Резервний капітал	2 500
12.	Поточні біологічні активи	1 500
13.	Неоплачений капітал	88 000
14.	Готова продукція	8 500
15.	Резерв сумнівних боргів	6 800
16.	Вилучений капітал	33 000
17.	Розрахунки за виплатами працівникам	11 000
18.	Витрати майбутніх періодів	1 800
19.	Розрахунки за податками і платежами	1 920
20.	Розрахунки з постачальниками і підрядниками	3 800
21.	Виробництво	11 000
22.	Нерозподілений прибуток	12 780

Незавершене виробництво на початок місяця

- хліб "Волинський" – 5 000,00

- хліб "Козацький" – 6 00,00

Незавершене виробництво на кінець місяця

- хліб "Волинський" – 3 200,00

- хліб “Козацький” – 2 400,00

Готова продукція на складі на кінець звітної періоду – 500,00

Господарські операції за квітень 20__ року

№ з/п	Зміст господарської операції	Сума, грн
1	<u>Чек на отримання готівки, прибутковий касовий ордер.</u> Отримано в касу кошти на видачу авансу підзвітній особі	350,00
2	<u>Видатковий касовий ордер.</u> Видано під звіт кошти експедитору Петренко О. І.	300,00
3	<u>Вимога, лімітно-забірна карта</u> Списуються виробничі запаси для виробництва: а) хліба “Волинського” б) хліба “Козацького”	4 000,00 3 000,00
4	<u>Розрахунок бухгалтерії</u> Нарахована амортизація обладнання, що використовується для потреб а) виробництва хліба “Волинського” б) виробництва хліба “Козацького” в) загальновиробничих потреб	1 300,00 800,00 780,00
5	<u>Рахунок.</u> Отримано рахунок від “Луцькводоканалу” за воду, використану для загальновиробничих потреб, крім того ПДВ	1 050,00
6	<u>Рахунок.</u> Акцептовано рахунок від “Волиньобленерго” за електроенергію, спожиту для загальновиробничих потреб, крім того ПДВ	750,00
7	<u>Платіжне доручення</u> Перераховані кошти за електроенергію “Волиньобленерго”	?
8	<u>Наряд, розрахунково-платіжні відомості</u> Нарахована заробітна плата робітникам за виготовлення продукції а) хліб “Волинський” б) хліб “Козацький”; в) працівникам, що займаються обслуговуванням виробництва	1 400,00 1 200,00 1 100,00
9	?	
10	<u>Накладна.</u> Повернуто на склад невикористану сировину з виробництва хліба “Волинського”	50,00
11	Використано довгострокову позику на загальновиробничі потреби	1800
12	<u>Розрахунок бухгалтерії</u> Списані загальновиробничі витрати на виробництво: а) хліба “Волинського” б) хліба “Козацького” Провести розподіл загальновиробничих витрат (врахувати дані оп. 13)	? ?
13	Списано нерозподілені загальновиробничі витрати	100
14	<u>Розрахунок бухгалтерії</u> Списується собівартість готової продукції випущеної з виробництва а) хліба “Волинського”; б) хліба “Козацького”	? ?
15	За рахунок довготермінової позики банку відкрили лімітовану чекову книжку	1 000,00
16	<u>Розрахунково-платіжні відомості</u> Нарахована заробітна плата адмінперсоналу	2 000,00

17	?	
18	Рахунок .Прийнято рахунок транспортної організації за перевезення готової продукції, в т. ч. ПДВ	135,00
19	Реалізована покупцям готова продукція (хліб) за цінами реалізації	36 400,00
20	Визначити фінансовий результат діяльності підприємства	?

ТЕМА 7

Бухгалтерський облік для прийняття екологічних рішень і соціальної відповідальності бізнесу

- 7.1. Екологічний облік: сутність, проблеми впровадження та перспективи розвитку
- 7.2. Екологічна звітність: суть, зміст показників, форма та особливості розкриття
- 7.3. Специфіка соціального управління та його взаємозв'язок з бухгалтерським обліком
- 7.4. Оцінка вартості і цінності трудових ресурсів для цілей управління
- 7.5. Принципи і стандарти корпоративної соціальної звітності
- 7.6. Облік соціальної відповідальності

Мета: розглянути сутність екологічного обліку та звітності для прийняття рішень та соціальної відповідальності бізнесу.

Завдання: сформулювати у студентів навички щодо оцінювання вартості і цінності трудових ресурсів для цілей управління та обліку соціальної відповідальності.

Завдання для виконання

Тестові завдання

1. Основними аргументами, що стимулюють розвиток соціального управління підприємством є:
  - А) зростання соціальних орієнтацій світових стандартів функціонування бізнесу;
  - Б) інтелектуалізація праці;
  - В) розширення можливостей використання соціальних технологій;
  - Г) всі відповіді правильні
2. Встановлення із соціальними партнерами взаємовигідних зв'язків, які базуються на довірі, обміні інформацією декларує наступний принцип соціальної відповідальності бізнесу:
  - А) добровільності;
  - Б) відкритості;
  - В) системності;
  - Г) взаємної моральної та матеріальної вигоди
3. Дотримання субординації підприємством відносно релігійних, політичних,

спортивних та музичних течій декларує наступний принцип соціальної відповідальності бізнесу:

- А) добровільності;
- Б) системності;
- В) недопущення конфліктів;
- Г) значимості

4. Впровадження соціальних програм в тих сферах, в яких суспільство відчуває потребу, та отримання реального соціального ефекту декларує принцип соціальної відповідальності бізнесу:

- А) відкритості;
- Б) системності;
- В) недопущення конфліктів;
- Г) значимості.

5. Проведення соціальних програм в регулярному режимі передбачає наступний принцип соціальної відповідальності бізнесу:

- А) добровільності;
- Б) системності;
- В) значимості;
- Г) відкритості.

6. Формування показників соціальної звітності характерне для такої складової соціальної відповідальності бізнесу:

- А) соціальна політика підприємства;
- Б) управління процесом постачання;
- В) управління процесом виробництва;
- Г) управління збутом

7. Ідентифікація суми коштів, витрачених на освоєння нових виробництв характерна для наступної складової соціальної відповідальності бізнесу:

- А) управління процесом виробництва;
- Б) проектно-конструкторські роботи;
- В) відносини з владою та місцевим населенням;
- Г) заходи з охорони навколишнього природного середовища

8. Ідентифікація суми коштів, витрачених на охорону довкілля та зменшення негативного впливу на нього характерна для наступної складової соціальної відповідальності бізнесу:

- А) управління процесом виробництва;
- Б) розвиток людського капіталу та трудові відносини;
- В) відносини з владою та місцевим населенням;
- Г) заходи з охорони навколишнього природного середовища

9. Стандарт соціальної звітності, призначений для вимірювання результатів діяльності підприємства з етичних позицій, підвищення прозорості та якості діяльності підприємства шляхом залучення пов'язаних із нею агентів:

- А) The Global Reporting Initiative;
- Б) Стандарти Саншайн з надання корпоративних звітів для зацікавлених сторін;
- В) Account Ability (AA1000);

Г)United Nations Global Compact

10. Наведення в соціальній звітності всієї сукупності істотної інформації для того, щоб користувачі могли оцінити економічну, екологічну та соціальну результативність підприємства відповідає наступному принципу складання та подання соціальних звітів:

- А)принципу відкритості;
- Б)принципу контексту врівноваженого розвитку;
- В)принципу об'єктивності;
- Г)принципу повноти

11. Причиною виникнення і здійснення екологічного обліку є:

- А)збільшення витрат на природоохоронну діяльність;
- Б)жорсткість природоохоронного законодавства;
- В)формування нових переваг споживачів інформації з екологічних питань;
- Г)всі відповіді правильні

12.На етапі побудови постіндустріального суспільства простежується:

- А)будь-яка відсутність обліку екологічних факторів діяльності;
- Б)виникнення обліку природних ресурсів;
- В)розробка основних положень екологічного обліку;
- Г)формування системи екологічного обліку

13.До об'єктів екологічного обліку входять:

- А)екологічні витрати;
- Б)умовні зобов'язання;
- В)процес виробництва продукції;
- Г)всі відповіді правильні

14.Екологічна звітність повинна розкривати інформацію про:

- А)розмір доходів;
- Б)вартість майна;
- В)інформацію про відомі потенційно серйозні екологічні проблеми;
- Г) всі відповіді правильні

15.В якій країні подання екологічно змістовної звітності закріплено законодавчо:

- А)Україна;
- Б)Нідерланди;
- В)Бразилія;
- Г)ОАЕ

Вправи

Вибрати із запропонованих варіантів(А-Г) правильні відповіді до визначень(1-4).

1. Принципи соціальної відповідальності:

- 1.Добровільність.
- 2.Відкритість.
- 3.Системність.
- 4.Значимість

Характеристика принципів:

А. Соціальні програми повинні носити регулярний характер, участь у довгострокових проектах, а не тільки в окремих благодійних акціях.

- Б. Абсолютна добровільність прийняття та реалізації соціальних зобов'язань, які виходять за межі тих, що прописані у чинному законодавстві.
- В. Важливо, щоб соціальні програми впроваджувалися в тих сферах, в яких суспільство відчуває потребу в теперішній час, та отримання реального соціального ефекту.
- Г. Формування суспільної думки відносно ділової активності та соціальної репутації підприємства на основі відкритої та публічної інформації

2. Принципи соціальної відповідальності:

1. Системність.
2. Значимість.
3. Недопущення конфліктів.
4. Взаємна моральна та матеріальна вигода

Характеристика принципів:

- А. Важливо, щоб соціальні програми впроваджувалися в тих сферах, в яких суспільство відчуває потребу в теперішній час, та отримання реального соціального ефекту.
- Б. Дотримання субординації компанією відносно релігії, політики, спортивних та музичних течій.
- В. Побудова взаємовідносин з усіма зацікавленими сторонами на основі врахування їх інтересів.
- Г. Соціальні програми повинні носити регулярний характер, участь у довгострокових проектах, а не тільки в окремих благодійних акціях

3. Складові соціальної відповідальності:

1. Соціальна політика підприємства.
2. Управління процесом постачання.
3. Управління процесом виробництва.
4. Розвиток людського капіталу та трудові відносини

Інформація в системі бухгалтерського обліку:

- А. Показники соціальної звітності.
- Б. Статті калькуляції готової продукції та їх відповідність державним стандартам якості.
- В. Аналітичні відомості до рахунку розрахунків з постачальниками та іншими кредиторами.
- Г. Сума коштів, витрачених на дотримання умов колективного договору, забезпечення соціального пакету.

4. Складові соціальної відповідальності:

1. Управління збутом.
  2. Проектно-конструкторські роботи.
  3. Відносини з владою та місцевим населенням.
  4. Заходи з охорони навколишнього природного середовища
- А. Суб'єкт господарювання має на меті підвищити якість управління, забезпечити більш ефективну організацію бізнес-процесів. Для цього менеджменту підприємства слід прийняти соціальне управлінське рішення наступного характеру:
- Б. Забезпечити медичне страхування працівників за рахунок підприємства;
- В) здійснити розробку програм навчання та підвищення кваліфікації працівників;
- Г) забезпечити покращення рівня життя населення шляхом вкладення коштів в розвиток інфраструктури місцевості;
- всі відповіді правильні

5. Суб'єкт господарювання має на меті підвищити рівень лояльності працівників до підприємства та рівень задоволеності роботою. Для цього менеджменту підприємства слід прийняти соціальне управлінське рішення наступного характеру:

- А) забезпечити можливість проходження працівниками підвищення кваліфікації;
- Б) забезпечити підвищення купівельної спроможності населення;
- В) забезпечити санаторно-курортне оздоровлення працівників за рахунок підприємства;
- Г) всі відповіді правильні.

Ситуаційні завдання

Здійсніть оцінку трудового потенціалу суб'єкта господарювання за допомогою витратного методу, використовуючи наступні вихідні дані: фонд заробітної плати працівників – 12 млн. грн.; витрати, пов'язані з навчанням працівників 0,5 млн. грн.; витрати, пов'язані з перепідготовкою працівників – 0,3 млн. грн.; витрати пов'язані з підвищенням кваліфікації працівників – 0,1 млн. грн.:

- А) 12 млн. грн.;
- Б) 12,5 млн. грн.;
- В) 12,8 млн. грн.;
- Г) 12,9 млн. грн.

Здійсніть оцінку трудового потенціалу суб'єкта господарювання за допомогою витратного методу, використовуючи наступні вихідні дані: фонд заробітної плати працівників – 10 млн. грн.; витрати, пов'язані з навчанням працівників 0,3 млн. грн.; витрати, пов'язані із безкоштовним харчуванням – 0,2 млн. грн.; витрати пов'язані з підвищенням кваліфікації працівників – 0,1 млн. грн.; витрати на перевезення працівників на роботу – 0,2:

- А) 10 млн. грн.;
- Б) 10,5 млн. грн.;
- В) 10,6 млн. грн.;
- Г) 10,8 млн. грн.

Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. [Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні.](#) - Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV
2. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 (зі змінами та доповненнями).
3. Національні стандарти бухгалтерського обліку. [Перелік від 01.01.2021 , «Національні стандарти бухгалтерського обліку»](#) <http://https://ips.ligazakon.net/document/MF00010>
4. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : підручник. / П. О. Куцик та ін; за заг. ред. П. О. Куцик. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2018. 282 с.
6. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : курс лекцій / Н. М. Сіренко, І. В. Баришевська, Ю.О.Щербина. Миколаїв : МНАУ, 2016. 132 с. http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2134/1/BUKHALTERSKYY_OBLIK_V_UPRAVLINNI_PIDPRYYeMSTVOM.pdf
5. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навчальний посібник / О.А. Лаговська, С.Ф. Легенчук, В.І. Кузь, С.В. Кучер. Житомир: Житомирський державний технологічний університет, 2017. 416 с.
7. Бухгалтерський облік. Загальна теорія [Електронний ресурс] : бібліогр. покажчик Інтернет-ресурсів / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Бібліотека ; уклад. Л. Дейнека ; упоряд. М. Б. Кулинич. Електрон. Текст. Дані. Луцьк, 2019. 112 назв. <http://esnuir.eunu.edu.ua/handle/123456789/16079>
8. Кулинич М. Б., Сафарова А. Т. Бухгалтерський облік : навч. посіб. для студ. усіх форм навч. Луцьк: Вежа-друк. 2017. 362 с.
9. Сльозко Т. М. Бухгалтерський облік в умовах інституційних перетворень : теорія і практика : монографія. К. : ЦУЛ, 2017. 304 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://library.tneu.edu.ua/images/stories/zmist/2018/літб/Бухгалтерський_облік.pdf
10. Ometsinska I. Role of accounting in social activity of enterprise (Роль обліку в соціальній діяльності підприємства) / I. Ometsinska. Conceptual approach to reforming of the national accounting system: monograph Z.-M. V. Zadorozhnyi [At al.]. Kindle Publishing, Box 81226 Seattle, WA 98108-1226, The USA, 2017. P. 45-54 http://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv/%D0%A4%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B5%D1%82%20%D0%9E%D0%90/%D0%9A%D0%9E%D
11. CONCEPTUAL APPROACH TO REFORMING OF THE NATIONAL ACCOUNTING SYSTEM: Monograph. Z.-M. V. Zadorozhnyi, Doctor of Economic Sciences, Professor, [Et al.]. Kindle Publishing, Box 81226 Seattle, WA 98108-1226, The USA, 2017. 236 p. <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/26750/1/Conceptual%20approach%20to%20reform%20of%20the%20national%20accounting%20system.pdf>
12. EXECUTIVE PROGRAMME COST AND MANAGEMENT ACCOUNTING. https://www.icsi.edu/media/webmodules/publications/FULL_BOOK_PP-CMA-2017-JULY_4.pdf
13. Paul D. Kimmel PhD, Jerry J. Weygandt PhD, Donald E. Kieso PhD, Accounting tools for business decision making. <https://www.just.edu.jo/~mqais/CIS252/Accounting.pdf>

Навчально-методичне видання

Кулинич Мирослава Богданівна

Бухгалтерський облік в управлінні підприємством

Методичні вказівки до практичних занять

Друкується в авторській редакції

Підп. до друку 2022 р. Формат 60x84/16
Папір офс. Гарн. Times New Roman. Ум. друк. арк. 1,3.
Обл.-вид.арк. 1,0. накладом 50 прим.
Редакція, видавець і виготовлювач – Вежа-Друк
(м. Луцьк, вул. Шопена, 12 тел. (0332) 29-90-65).
Свідоцтво Держ. комітету телебачення та радіомовлення України
ДК № 4607 від 30.08.2013 р.

